

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

УДК 94:304,44(477. «17, 18»)

Боднар А. М.

*кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри права, професійної та соціально-гуманітарної освіти
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»*

Кам'янець-Подільський, Україна

E-mail: bodnar.alla@ukr.net

ORCID: 0000-0001-6725-3625

Белінська Л. М.

викладач історії,

*ВСП «Кам'янець-Подільський фаховий коледж харчової промисловості
національного університету харчових технологій»*

Кам'янець-Подільський, Україна

E-mail: ludmilabelinska9@gmail.com

ХАРАКТЕРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В СПРЯМОВАНOSTІ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ПОДІЛЬСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НАПРИКІНЦІ XVIII – В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

Анотація

Український народ до середини XIX ст. пережив буржуазно-демократичні рухи пов'язані з розвитком науки та техніки. Передусім суспільство підняло питання про піднесення освіти та народного шкільництва. Поділена на частини Україна не могла забезпечити своєму народові належний освітній рівень. Народ був приречений на той мінімум знань, який допомагав владі безперешкодно привласнювати його працю, пригнічувати його здатність до опору. Побоюючись поширення визвольних ідей, царизм всіляко гальмував освіту народу.

У 1804 році була видана постанова про заборону вчитись українською мовою. Тому національні школи на Україні були категорично заборонені.

Жорстоко переслідувалось усе місцеве, українське: мова, пісні, народний епос. У даній статті здійснена спроба аналізу освітнього рівня населення Подільської губернії з часу приєднання до складу Російської імперії до середини XIX ст.

***Ключові слова:** знання, заклади освіти, сім'я, освітньо-побутовий, Поділля.*

Вступ. Актуальність даної теми полягає в тому, що вона стосується досі ще мало вивчених, але важливих для історичної науки проблем. Геополітичні зміни в Європі наприкінці XVIII ст. мали безпосередній вплив на політичну, суспільно-економічну, культурну, духовну, освітню ситуацію на території Правобережної України. В історії цієї галузі Подільського краю був започаткований новий період, зумовлений його приєднанням до Російської імперії. Адже поряд із процесами колонізації та окатоличення тут розгорнулися процеси русифікації, поширення і консервування феодално-кріпосницьких відносин, які не лише гальмували, але й відкинули назад її соціально-становий і господарсько-економічний розвиток. Відбувалося державне підпорядкування північно-східній метрополії, яке спричинило занепад мережі навчальних закладів.

Мета роботи. відтворити всю складність і суперечливість перетворень у сфері освіти Подільської губернії наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст. та розкрити її місце в суспільному житті краю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мережа учбових закладів Поділля наприкінці XVIII ст. була вкрай жакливою. Очолювана П. В. Заводовським російська комісія по вивченню стану освіти на Правобережній Україні констатувала, що 18 листопада 1801 року на Поділлі не було початкових освітянських закладів, які б навчали дітей грамоті.

У своїй діяльності навчальні заклади переживали всезростаючу залежність і контроль з боку російської влади і посилення польського впливу, особливо католицької церкви. Зі страху перед революцією Павло I заборонив використання у навчальних закладах всіх книг, виданих під впливом «французької революції». Через рік для того, щоб жоден опозиційний голос не порушив ідейних підвалин російського деспотизму, імператор заборонив усі закордонні книги і навіть ноти. У зв'язку з цим 1801 р. в школах Поділля було проведено ревізію підручників. У ході перевірки з'ясувалося, що у Барському училищі в користуванні перебувало 12 екземплярів книг із Краківської академії, пронизаних антимонархічними ідеями. Всіх їх вилучили з навчального закладу і заборонили для будь-якого використання у навчальному процесі в наступні роки; після війни з Наполеоном цензура на навчальну літературу стала ще більш жорсткою і суворою.

Важливим засобом, який стимулював успішність учнів, були екзамени, під час яких перевірялись знання учнів. Вони проводились наприкінці кожної третини навчального року і називалися вони «внутрішніми» (перед різдвяними та великодними канікулами) і «зовнішніми» (напередодні літніх канікул). Такі екзамени заохочували не тільки до навчання, але й до хорошої поведінки. На екзаменах був присутній один із членів семінарського правління, переважно ректор чи інспектор семінарії. Перевірка екзаменів, як правило, завершувалася конкретними вказівками щодо усунення недоліків навчальної роботи.

В училищах діяв принцип залишення невстигаючих на другий рік у тих класах, в яких вони навчалися. Крім того, організовувалися так звані причетницькі класи, в яких учні не ставили великих цілей у досягненні освіти, а готувалися до майбутньої посади причетника. Переведення в такий клас здійснювалося за вказівкою правління семінарії і регламентувалося училищним статутом. Право навчатися у причетницьких класах мали лише учні середніх і вищих відділень та учні, які закінчили курс навчання в училищі, але не були удостоєні переведенням у семінарію [4, с. 13].

Широке застосування в училищах мали різного роду покарання учнів: у вигляді стояння на колінах, залишення без обіду і особливо ударів різками. В 1827 р. з дирекції і учителів училища брали підписку про те, що вони не будуть допускати покарань дітей різками, цьому послужив вчинок інспектора семінарії Г. Левицького, який карав учнів тілесними прочуханами. Незважаючи на це, покарання учнів різками все ж таки продовжувалось. У 1832 р. наглядач училища Г. Левицький був звільнений за жорстоке ставлення до учнів. В Барському училищі покарання учнів різками продовжувало застосовуватися до 1854 р., а в Кам'янецькому – до 1865 р.

Основний тягар розвитку народної освіти на території Поділля лягав на церкву. У парафіях при храмах функціонували школи для початкової освіти місцевих жителів. Священики та під їх наглядом дяки ширили початкову освіту, вчили дітей читати та писати. Кожна школа залежала від місцевого архієрея, який дбав про її матеріальне становище, забезпечення науковими силами та справу освіти й виховання учнів. Через те кожна з них мала багато свого індивідуального. Одноманітного характеру вони стали набувати тільки в самому кінці XVIII ст., коли шкільну справу взяв у свої руки російський Св. Синод. Зрозуміло, важливим питанням для цих шкіл були грошові засоби, матеріальне забезпечення. Держава на них нічого не виділяла, і вони існували завдяки місцевим пожертвам. Головним джерелом для їхнього утримання були монастирські маетки (розташовувалися вони у монастирях), прибутки з яких були не завжди достатні.

У парафіяльних училищах могли навчатись різностатеві діти, хлопчики – не молодші семи років, а дівчатка – не старше одинадцяти років. Із вступників на навчання не брались ніякі кошти. В училищах навчали: Закону Божому, церковному співу, чистописанню, арифметики, і обов'язково по півгодини в день вивчати карту Росії, знайомлячи з її природними властивостями.

Вчителів для середніх навчальних закладів у першій половині XIX століття готували у Волинському ліцеї в місті Кременець (діяв з 1819 по 1831 рр.), а з 1834 р. – у Київському університеті святого Володимира, Ніжинському ліцеї, пізніше – в Ніжинському історико-філологічному інституті. Значна частина випускників цих закладів працювала у школах Поділля. У парафіяльних училищах учителями, як правило, були звільненні зі служби чиновники, недоучки різних навчальних закладів, відставні солдати, писарі, які не знали педагогіки. У багатьох училищах педагогами працювали випускники духовних училищ, рідше – семінарій, але й вони займалися учительською діяльністю радше для отримання місця священика або дяка. Тому основу педагогічних кадрів у народних школах складали особи, які не закінчували навчального закладу або, у кращому випадку, були відраховані з нього і мали досить поверхову уяву про методику викладання.

Учителі (із членів кліру), підручники (церковно-богослужбові книги) та сам характер тодішньої освіти зв'язували українську школу з церквою, а тому парафіяльні храми, монастирі та єпископські кафедри були тими осередками, де містилися школи, які були далекими від шкіл нашого часу своєю організацією, методами, порядками та завданнями навчання. Описуючи навчальні методи місцевого учителя дяка Івана, один подільський священик на початку XIX ст. в своїх спогадах зауважував, що той вимагав від учнів голосного, докладного й виразного читання, щоб воно при Апостолах було співучим, «у всім іншим рівним, як струна». При співі вчитель дуже пильнував, щоб учні дивилися «до Бога», тобто вгору. І всі його вихованці, навіть священики, переймали цей спосіб: при співі підіймали високо голову і співали з глибоким почуттям. В обсяг співу входили також домашні духовні пісні, яких тодішні дяки знали дуже багато. Але не всі вчителі мали такий освітньо-методичний рівень, як названий дяк. Найчастіше ними були малотямущі дяки, що суворістю намагалися приховати своє незнання й знущалися над своїми учнями [3, с. 10–17].

З огляду на тодішню дорожнечу (спеціальних шкільних підручників не існувало) підручниками служили звичайні церковно-богослужбові книги. Після вивчення азбуки та складів (буквара) учні приступали до їх читання. Першою такою книгою був Часослов, який містив у собі всі ті елементи богослужіння, що повсякденно вживалися під час відправ. За Часословом приходила черга до Псалтиря. Вслід за цим вивчали «Апостол» – богослужбову книгу, що складалася з книги Діянь Апостольських і листів Апостольських [2, с. 121–123]. Далі для охочих використовували інші богослужбові книги, перекладну та оригінальну літературу.

Історичні умови релігійного і національного життя мешканців Подільського краю, засудженого як і всіх українців Російської імперії, на вікову боротьбу за віру і народність, сприяли виникненню просвітительських інституцій на релігійно-національній основі. Польський уряд підтримував існування православних шкіл при церквах із вчителями з священників і дячків. Саме такі школи найбільше підходили для простого селянства [2, с. 93–94]. Як свідчать архівні матеріали, ці школи лягли тяжким ярмом на плечі приходських священників. На їх відкриття не було ні приміщення, ні коштів. Тому не всі священники мали змогу відкривати парафіяльні школи.

Діти духовенства у своїй більшості навчались дома, за місцем проживання, спочатку в школах дячків, а потім при церквах під керівництвом священників та інших, які знали святе письмо і церковне богослужіння. Їх освіта обмежувалась виключно релігійними поняттями, вивченням Біблії та церковних богослужінь.

Причетники були ще менш забезпеченні і не мали можливості утримувати своїх дітей в училищі та оплачувати їх навчання. Тому вони переважно вчилися у батьків церковному читанню та співу і навіть не мріяли про заможніше життя своїх родин.

Щоб примусити священників і причетників віддавати дітей в духовні училища для отримання освіти вживалися спеціальні заходи. За розпорядженням єпархіальних властей благочинні вели облік синів священників та причетників із зазначенням їх віку і через духовні правління направляли списки в училище. Більш системного характеру ця робота набрала після поділу єпархії на училищні округи та запровадження за нею з боку духовних правлінь, керівництва семінарій і духовних училищ [7, с. 108–110].

В 1819 р. постановою архієпископа Іоанікія «ставилось в обов'язок духовним правлінням єпархії щорічно представляти списки синів церковнослужителів від 8 до 16 років від народження, які не навчались в училищах, щоб вони навчались вдома, а у вересні кожного року прибували в повітові та парафіяльні (школи) училища для випробувань у домашній підготовці». Тоді ж була видана програма для домашнього навчання дітей. Після випробувань діти, що навчались вдома, отримували свідоцтва із зазначенням предметів для майбутніх випробувань і визначення ступеня їх засвоєння на екзаменах.

Характерно, що батьки, родичі або опікуни власноручно рувалися підписами за навчальні успіхи дітей і за своєчасне прибуття їх на випробування. Курс домашнього навчання полягав у підготовці для вступу в 1 чи 2 класи парафіяльного училища. А діти в домашніх умовах вивчали чистописання, російське і слов'янське читання, початки арифметики та Закону Божого. Навчання в оселях батьків і родичів в основному продовжувалося 2–4 роки. Після цього діти поступали в 1 або 2 клас парафіяльного училища [1, с. 118].

До того ж рівень освіченості самих священно-та церковнослужителів у багатьох випадках не відповідав вимогам до вчителів парафіяльних училищ. Це було відомо й Синоду, який, щоб хоч якось подолати цю невідповідність, запровадив порядок, згідно з яким священнослужителі та церковнослужителі, які навчались у духовних училищах чи семінаріях, мали навчати в сільських училищах не лише дітей парафіян, але і неосвічених причетників, готуючи їх собі в помічники та наступники.

За таких умов не викликає здивування, що народна освіта в краї була в занедбаному стані. Тогочасна система освіти і політика царизму в цій галузі спрямовувалась на те, щоб тримати трудящих у темряві і покорі. Царський уряд робив усе, щоб народні маси залишалися неписьменними. Шлях до освіти був відкритий дворянству, чиновництву, духівництву. Міністр народної освіти О. Шишков, підкреслюючи становий характер освітньої політики царизму, у 1824 р вказав: «Навчати грамоти весь народ... завдало б більше шкоди, ніж користі». До того ж царський уряд, проводячи великодержавницьку політику і придушуючи українську культуру, не допускав в Україні навчання в школах українською мовою.

По всій Росії не вистачало шкіл і вчителів, навчання велось на низькому рівні, проводилась політика обмеження доступу бідноти до всіх типів шкіл, не допускалось навчання рідною мовою. Чиновницький апарат міністерства «народної освіти» не дуже старався нести освіту в народні маси.

Входження до Російської імперії означало для України втрату самобутності української освіти, набуття нею рис уніфікованої імперської системи.

Починаючи з кінця XVIII ст., імперська влада намагалася знищити не тільки традиційну українську освіченість, але й народне шкільництво. Конфіскація земельних маєтків в українських монастирів була відчутним ударом для українських шкіл, занепад яких входив у плани царського уряду.

Політика, що проводилася російським самодержавством, призвела до загального падіння рівня освіченості та грамоти подолан. Це впливало з того, що найнижчою і найслабшою ланкою системи освіти, яка формувалася в краї, було початкове навчання, зокрема парафіяльні училища, що не мали ні матеріальної бази, ні належного забезпечення учительськими кадрами. Тим більше, що їх утримували за рахунок казни та на кошти парафіян.

Нові ідеї урядової політики в галузі освіти – «російські засади православ'я, самодержавства і народності» – почали здійснюватись із 1833 р. при міністрі освіти С. Уварові. Ця позиція стала обґрунтуванням дворянсько-монархічної ідеології у даний період. Виховання будувалось на релігійній та християнській моралі, відданості царю і монархічному способу управління, а в свідомість мешканців вселяли покірність та ненависть до революційних ідей [6, с. 139–140].

Освітня політика російського царизму щодо Поділля зумовлювалась значною мірою специфікою краю. Правобережжя тривалий час перебувало під владою Польщі і Литви. Неабиякий вплив мало католицьке шкільництво (езуїтське, уніатське, василіанське), яке навіть після приєднання Поділля до Росії продовжувало до початку 30-х р. XIX ст. займати домінуюче становище [12].

У ході релігійних перетворень одночасно відбувалася трансформація освітнього рівня корінних мешканців Правобережжя. Важливо підкреслити, що не менш вагомою причиною, що гальмувала освітній процес, було існування кріпацтва. Ситуація ускладнювалась тим, що ставлення самих парафіян до освіти їхніх дітей було далеко неоднозначним; надто поширеною була думка про те, що навчання має негативні наслідки, оскільки відволікає учнів від сільськогосподарської праці. Кріпаки не хотіли віддавати своїх дітей на навчання, тому що це не змінювало їх підневільного життя. Селяни цілими днями працювали безкоштовно на панщині, а діти повинні були доглядати худобу, птицю, молодших братів і сестер. Це робили діти, яким, відповідно, навчатися було ніколи. Селяни вважали, що освіта – це прикрий додаток до панщини, який забирає робочу силу з господарства. Поміщики, в свою чергу, дивились на освіту своїх «холопів» як на даремну трату часу. Їм було переважно все-рівно – письменними чи безграмотними селянами збирається врожай на їхній ниві. Польські пани змушували залежних від них священників припиняти в школах заняття від ранньої весни до пізньої осені. Освітній процес у подільських селах уповільнювало і те, що не було дієвої державної підтримки. З огляду на всі ці обставини духовні правління в своїх рапортах у консисторію серед причин відсутності шкіл при церквах називали небажання парафіян віддавати своїх дітей до школи, протидію і свавілля поміщиків, нестачу приміщень, підручників тощо. Доступ селянських дітей до вищих ланок освіти всіляко обмежувався.

Брак шкільних приміщень, навчальної літератури обмежували доступ українській дитині до знань, а серед народу сіяли недовіру до тогочасної системи освіти. Подільський люд був позбавлений елементарних знань і свобод, зростало його зубожіння. Матеріальні нестатки, безперспективність освіти простих селянських дітей стали причиною масового відходу їх від школи. З архівних джерел ми дізнаємось, що батьки досить часто сплачували штрафи, щоб дітей не віддавати до школи [1, с. 117].

Діти перш ніж прийти до школи виховувалися батьками й приносили до неї закладений ними світогляд, а він у заможних верств Правобережжя був пропольським. Ось як описав цю ситуацію в 1833 р. попечитель Київського навчального округу С. фон-Братке: «... те відчуття фанатизму та брехливого патріотизму, яке з самого ніжного віку плекається у дітей, стає непереборною перешкодою зближення місцевих мешканців з російськими... за незначним винятком усі діти з цими почуттями вступають до училищ і через це всякий вплив на них є досить проблемним» [8, с. 54–60].

Вагоме місце трудового виховання підростаючого покоління в регіоні відзначав великий український мислитель і поет Т. Шевченко (1814–1861). Зокрема, він наголошував, що праця займала головне місце в житті українських родин, що без праці людина втрачає всі людські риси. Він змалював життя родини звичайних сільських трудівників, де хоча й панувала бідність, проте щоденна праця дорослих була прикладом для дітей. У творах «Музикант», «Художник» з усією силою наголошував, що саме простим людям властиві найкращі риси: працьовитість, благородство душі, справжній гуманізм, що моральна чистота властива головним чином людям праці. Т. Шевченко проникливо, дзеркально точно, з біллю та тривогою в серці відтворив в одній фразі становище і ті процеси, що відбувалися у шкільництві регіону в першій половині XIX ст.: «І чужому навчайтесь, й свого не цурайтесь...». Ми в своїй основній масі цю знамениту фразу українського генія сприймали як настанову чи пораду. Проте висловлена у 1845 р. вона давала пояснення того, що школа була не лише засобом впливу колонізаторів, а й чинником загрозливої для українців кризи національної ідентичності, посилення процесів денационалізації, виведення їх за межі національних ідейно-сміслових координат. Адже вчили чужі і чужому – чи то поляки, чи то росіяни, чи то іноземні гувернери. І вчили, щоб виховати покірних і послушних рабів. Можливо, саме тому подоляни, як і всі українці, з недовірою ставились до створюваних визволителями-колонізаторами навчальних закладів, мужньо обороняючи свою внутрішню свободу навколо тотального поневолення. Але вчитись треба було, адже незнання лише закріплювало та посилювало гноблення [10, с.43-44]. Тим більше, що всупереч освітній політиці царизму, серед педагогів були й свідомі українці, такі, як молодший учитель Кам'янець-Подільської гімназії П. Чуйкевич – випускник Київського університету, приятель М. Костомарова, П. Куліша і Т. Шевченка. А відтак серед подолян були талановиті учні, у тому числі С. Руданський, М. Некрасов, брати Гогоцькі, М. Леонтович тощо.

Висновки. Аналіз документальних джерел, опублікованих етнографічних та етнологічних праць свідчить, що у зазначений період селяни православної і римо-католицької віри мали більше спільного, ніж відмінного, перебуваючи у добросусідських відносинах. Одні й другі їли однаковий хліб, одягалися в подібний одяг, підперізувалися однаковим поясом, мешкали в однакових хатах, розмовляли однією малоросійською (українською) мовою, співали тих же народних пісень, водили між собою хліб-сіль, вступали між собою у шлюб. Значна частина

католиків не знали та не вміли розмовляти польською, за винятком загальнонавчаних слів, головним чином, привітань. Українські католики з простих людей не «чуждилися своїх православних собратів» [11], брали участь один в одного на різних okazях: родинних, хрестинах, шлюбах, похоронах тощо – як рідні, сусіди, куми, свати і т.п.

Місцева адміністрація приділяла деяку увагу покращенню народної освіти на Поділлі. Про це свідчить листування директора училищ Подільської губернії з попечителем Санкт-Петербурзького навчального округу, в якому згадується про можливість відкриття шкіл із безкоштовним навчанням, але під суворим наглядом. Але чи такі школи були відкриті в повіті, невідомо, бо немає ніяких документів. Крім того, органи «народної освіти» не спішили їх відкривати. Церкви і монастирі виступали як джерело морального гніту народних мас. Крім того, проповідуючи покірність господарям і вірність царю, служителі релігійного культу були великими землевласниками і жорстоко гнобили трудящих. Виступи селян Кам'янецького повіту, як і селян всієї України, були прямим наслідком їх важкого життя. Вони справили вирішальний вплив на суспільний розвиток, розхитуючи основи феодально-кріпосницького ладу.

Список використаних джерел

1. Боднар А. М. Шкільництво Подільської губернії в інкорпораційній політиці самодержавства наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки / [редкол.: А. Г. Філінок (відп. ред.) та ін.] – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. – Вип. 9:– С. 117-126.*
2. Боднар А. М. Конфесійна зумовленість трансформацій закладів освіти Подільської губернії наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст. *XX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації». Збірник матеріалів конференції №20, 2016 р., м. Переяслав-Хмельницький. С. 80-83.*
3. Бовуа Д. Шляхтич, кріпак і ревізор. Польська шляхта між царизмом та українськими масами (1831-1863). К.: ИНТЕЛ, 1996. – 415 с.
4. Біднов В. Школа й освіта на Україні. Українська культура: Лекції за ред. Дмитра Антоновича / Упор. С. В. Ульяновська; Вст. ст. І. М. Дзюби; Перед. слово М. Антоновича; Додатки С. В. Ульяновської, В. І. Ульяновського. К.: Либідь, 1993. С. 64.
5. Дорошенко Д. Історія України: У 2-х т. К.: Глобус, 1991. Т. 2. 349с.
6. Огнева О. Тадеуш Чацький в історії Волині Zamojszczyzna i Wołyń w minionym tysiącleciu. Historia, kultura, sztuka. Konferencja naukowa. – Zamość, 2000. S. 139-140.
7. Павлюк В. В. Стан польської освіти на Правобережній Україні на початку XIX ст. *Національні меншини Правобережної України: історія і сучасність: Науковий збірник: Серія «Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині». – Житомир, 1998. Т. 18. С. 108-110.*
8. Поліщук М. С. Учителські семінарії в Правобережній Україні в другій половині XIXст. *Український історичний журнал. 1994. №4. С.54-60.*
9. Сірополько С. Історія освіти в Україні – К.: Наук. думка. 2001. 912 с.
10. Степовик Д. Церква в кайданах. Боротьба українських християн за свою самобутність у XIX ст. К.: Фондація ім. О. Ольжича, 1996. С. 43-44.
11. Таскін О. Юзефград-Балта: Історія заснування і розвитку Балти у версії дослідника URL: <http://www.balta.od.ua/history/yuzefgrad-balta-istoriya-osnovaniya-i-razvitiya-balty-v-versii-issledovatelya-aleksandra-taskina.html>.

Bodnar A. M.

*Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Law,
Professional and Social and Humanitarian Education
Institution of Higher Education "Podilskyi State University"
Kamianets-Podilskyi, Ukraine
E-mail: bodnar.alla@ukr.net
ORCID: 0000-0001-6725-3625*

Belinska L. M.

*Lecturer of History, SSU «Kamianets-Podilkyi Vocational College of the Food Industry
of the National University of Food Technologies»
Kamianets-Podilskyi, Ukraine
E-mail: ludmilabelinska9@gmail.com*

CHARACTERISTIC TRANSFORMATIONS IN THE DIRECTION OF EDUCATION AND EDUCATION OF CHILDREN OF THE PODIL GOVERNANCE AT THE END XVIII – IN THE FIRST HALF OF THE XIX CENTURY

Abstract

The Ukrainian people until the middle of the 19th century. experienced bourgeois-democratic movements associated with the development of science and technology. First of all, society raised the issue of raising education and public schooling. Divided into parts, Ukraine could not provide its people with an adequate level of education. The people were doomed to the minimum level of knowledge that helped the authorities to unimpededly appropriate their work and suppress their ability to resist. Fearing the spread of liberating ideas, tsarism inhibited the education of the people in every possible way. In 1804, a decree was issued prohibiting the study of the Ukrainian language. Therefore, national schools in Ukraine were categorically prohibited.

Everything local, Ukrainian, was brutally persecuted: language, songs, folk epos. This article attempts to analyze the educational level of the population of the Podilsk province from the time it joined the Russian Empire until the middle of the 19th century.

Key words: knowledge, educational institutions, family, educational and household, Podillia.

References

1. Bodnar A. M. (2016). Shkilnytstvo Podilskoi hubernii v inkorporatsii nii politytsi samoderzhavstva naprykintsi XVIII - v pershii polovyni XIX st. [Education of the Podilsk province in the incorporation policy of the autocracy at the end of the 18th and the first half of the 19th centuries.] *Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohiiienka. Istorychni nauky. Kamianets-Podilskiy: Kamianets-Podilskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Ohiiienka. Vyp. 9. S.117-126.* [in Ukrainian].
2. Bodnar A. M. (2016). Konfesiina zumovenist transformatsii zakladiv osvity Podilskoi hubernii naprykintsi XVIII – v pershii polovyni XIX st. [Confessional conditioning of transformations of educational institutions of the Podilsk province at the end of the 18th - in the first half of the 19th centuries] XX Mizhnarodna naukovo-praktychna internet-konferentsiia «Tendentsii ta perspektyvy rozvytku nauky i osvity v umovakh hlobalizatsii». Zbirnyk materialiv konferentsii №20. Pereiaslav-Khmelnyskyi. S.80-83. [in Ukrainian].
3. Bovua D. (1996). Shliakhtych, kripak i revizor. Polska shliakhta mizh tsaryzmozom ta ukraïnskymy masamy (1831-1863) [A nobleman, a serf and an auditor. The Polish nobility between tsarism and the Ukrainian masses (1831-1863)]. K.: INTEL. 415 s. [in Ukrainian].
4. Bidnov V. (1993). Shkola y osvita na Ukraini. Ukrainska kultura: Lektsii za red. Dmytra Antonovycha [School and education in Ukraine. Ukrainian culture: Lectures edited by Dmytro Antonovych]. K.: Lybid. S. 64. [in Ukrainian].
5. Doroshenko D. I. (1991). Istoryia Ukrayiny: U 2-kh t. [History of Ukraine: In 2 vols.]. K.: Hlobus. T. 2. 349 s. [in Ukrainian].
6. Ohnyeva O. (2000). Tadeush Chatsky v istoriyi Volyni [Tadeusz Chatsky in the history of Volyn]. Zamojszczyzna i Wołyń w minionym tysiącleciu. Historia, kultura, sztuka. Konferencja naukowa. Zamość. S. 139-140. [in Poland].
7. Pavlyuk V. V. (1998). Stan polskoyi osvity na Pravoberezhniy Ukrayini na pochatku XIX st. [The state of Polish education in Right Bank Ukraine at the beginning of the 19th century.] *Natsionalni menshyny Pravoberezhnoyi Ukrayiny: istoriya i suchasnist: Naukovyy zbirnyk: Seriya «Pratsi Zhytomyrs'koho naukovo-krayeznavchoho tovarystva doslidnykiv Volyni».* Zhytomyr. T. 18. S. 108-110. [in Ukrainian].
8. Polishchuk M. S. (1994). Uchytelski seminariyi v Pravoberezhniy Ukrayini v druhiy polovyni XIXst. [Teachers' seminaries in Right Bank Ukraine in the second half of the 19th century]. *Ukrayinskyy istorychnyy zhurnal.* № 4. S. 54-60. [in Ukrainian].
9. Siropolko S. (2001). Istoryia osvity v Ukrayini. K.: Nauk. dumka. 912 s. [in Ukrainian].
10. Stepovyk D. (1996). Tserkva v kaydanakh. Borotba ukraïnskykh khrystyyan za svoyu samobutnist u XIX st. K.: Fundatsiya im. O. Olzhycha. S. 43-44. [in Ukrainian].
11. Taskin O. Yuzevhrad-Balta: Istoryia zasnuvannya i rozvytku Balty u versiyi doslidnyka [Józefgrad-Balta: History of the foundation and development of Balta in the researcher's version]. Retrieved from: <http://www.balta.od.ua/history/yzefgrad-balta-istoryia-osnovaniya-i-razvitiya-balty-v-versii-issledovatelya-aleksandra-taskina.html> [in Ukrainian].